

๒ การเลี้ยงปลาหมอ

สุนันต์ โรจนพิทักษ์

การเลี้ยงปลาหมอ

หนังสือวิชาการประมง
เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงปลาเศรษฐกิจ

ปลาหมอ : สุนันต์ วจนพิทักษ์

ISBN : 974-94586-8-0

ราคา 76 บาท

พิมพ์ครั้งที่ 2 : มกราคม 2559

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

สุนันต์ วจนพิทักษ์

การเลี้ยงปลาหมอ--พิมพ์ครั้งที่ 2--กรุงเทพฯ : เกษตรสยาม, 2559.

88 หน้า

1. ปลาหมอ--การเลี้ยง. I. ชื่อเรื่อง.

636.27

ISBN 974-94586-8-0

© สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2543

บรรณาธิการ : คณิต ศรีแป้น

กองบรรณาธิการ : สุรีย์ ธรรมศร ธนัส สานสัมพันธ์

วิชุด ศุภชาติ คงวุฒิ นาเกรียงไกร

อาร์ตเวิร์ค : สุภาวดี เวียงวัช

พิสูจน์อักษร : จันทร์เพ็ญ พูลคำช่วย

ออกแบบปก : คมสันต์ ถนอมรัตน์

สี/เพลท : แสงสีฟิล์ม

พิมพ์ที่ : อักษรสยามการพิมพ์

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย : สำนักพิมพ์เกษตรสยาม

โทร. 0-2869-7056, 0-2869-7308

คำนำ

ในอดีตนั้นการเพาะเลี้ยงปลาหมอยังไม่แพร่หลายมากนัก เนื่องจากจำนวนปลาหมอในแหล่งน้ำธรรมชาติยังมีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก จึงไม่มีปัญหาในการจับปลาหมอกจากแหล่งน้ำธรรมชาติมาบริโภค และมีเพียงพอับความต้องการ แต่ในปัจจุบันจำนวนปลาหมอยที่จับได้จากแหล่งน้ำธรรมชาติมีความไม่แน่นอนและมีแนวโน้มที่ลดลงเรื่อยๆ แต่ความต้องการบริโภคปลาหมอกลับเพิ่มขึ้นทำให้ปริมาณปลาหมอยมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงทำให้มีผู้สนใจหันมาเลี้ยงปลาหมอยกันมากขึ้น

ปัจจุบันปลาหมอยนับเป็นปลาที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง เป็นปลาที่นิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลายและตลาดมีความต้องการสูงมากตลอดปี ทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ เนื่องจากเนื้อปลาหมอยมีรสชาติดี อร่อย เนื้อแน่น นุ่มและหวาน สามารถนำมาประกอบอาหารได้หลายอย่าง ประกอบกับปลาหมอยเป็นปลาที่เพาะเลี้ยงง่าย โตเร็ว มีความอดทนสูงและปรับตัวตามสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ดี ปลาหมอยจึงจัดเป็นปลาที่มีศักยภาพสูงทั้งด้านการผลิตและการตลาดเพื่อการส่งออก เพราะปลาหมอยสามารถเพาะเลี้ยงได้ในอัตราความหนาแน่นสูงและเจริญเติบโตในสภาพแวดล้อมที่แปรปรวนสูงได้ นอกจากนี้สามารถขนส่งและจำหน่ายในรูปปลาสดมีชีวิตระยะทางไกลๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันที่นิยมใช้ปลาสดมีชีวิตมาประกอบอาหารกันมากขึ้น

สุจินต์ ไชยนิพัทธ์

สารบัญ

บทที่ 1	ปลาหมอ	5
	รูปร่างและลักษณะทั่วไป.....	7
	แหล่งที่อยู่อาศัย.....	9
	อุปนิสัย.....	10
บทที่ 2	การเพาะพันธุ์ปลาหมอ	12
	ความแตกต่างระหว่างเพศ.....	13
	การคัดเลือกและเลี้ยงดูพ่อแม่พันธุ์.....	13
	วิธีการเพาะพันธุ์.....	15
บทที่ 3	การพัฒนาการของไข่และลูกปลาวัยอ่อน	20
บทที่ 4	การอนุบาลลูกปลาหมอ	24
บทที่ 5	การเลือกสถานที่สร้างบ่อเลี้ยงปลา	32
บทที่ 6	การขุดบ่อเลี้ยงปลาหมอ	36
บทที่ 7	คุณสมบัติของน้ำที่เหมาะสมใช้เลี้ยงปลาหมอ	43
บทที่ 8	การเลี้ยงปลาหมอในบ่อดิน	54
	การเตรียมบ่อ.....	54
	การเลือกลูกพันธุ์ปลามาเลี้ยง.....	56
	การปล่อยและอัตราการปล่อย.....	57
	อาหารและการให้อาหาร.....	59
	การถ่ายเทน้ำ.....	62
	ระยะเวลาการเลี้ยงและการจับ.....	64
บทที่ 9	การตลาดปลาหมอ	66
บทที่ 10	โรคปลาหมอและการป้องกันรักษา	69
	สาเหตุการเกิดโรคปลา.....	70
	การป้องกันโรค.....	74
	โรคและพยาธิปลาหมอ.....	78
	วิธีการรักษาโรคปลา.....	83
	เอกสารอ้างอิง	87

บทที่ 1

ปลาหมอ

ปลาหมอเป็นปลาน้ำจืดพื้นบ้านของไทย โดยมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเรียกว่า ปลาสะเต็ด ภาคเหนือเรียกว่า ปลาแข็ง และภาคใต้ตอนล่างเรียกชื่อเป็นภาษาเขมรว่า อีแกปยู สำหรับชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า ปลาหมอหรือปลาหมอไทย มีชื่อสามัญว่า Climbing Perch และมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Anabas testudineus*

ปลาหมอเป็นปลาที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง เป็นปลาที่ทุกคนรู้จักดีและนิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลายทั่วทุกภาคของประเทศไทยและชาวต่างชาติ เนื่องจากเนื้อปลาหมอมีรสชาติดี เนื้อแน่น เนื้อนุ่ม หวาน แต่มีราคาค่อนข้างแพง และเนื้อปลาหมอยังสามารถนำมาประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น แกง ต้ม ทอด ย่าง นึ่ง หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้หลายชนิด ซึ่งปลาหมอนับเป็นปลาที่อยู่ในความนิยมของผู้บริโภคอย่างแพร่หลายและสูงมาตลอดจนถึงปัจจุบัน โดยนิยมนำมาบริโภคในรูปของปลาสดประมาณ 84 เปอร์เซ็นต์ ปลาจืดประมาณ 12 เปอร์เซ็นต์ และทำปลาเค็มตากแห้ง ร่มควันและอื่นๆ อีกประมาณ 4 เปอร์เซ็นต์

ปลาหมอเป็นปลาที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว สามารถเลี้ยงได้ทั้งในบ่อ อ่างเก็บน้ำ และในนาข้าว มีความทนทาน ทรหดทนสูง และสามารถปรับตัวตามสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ดี สามารถอาศัยอยู่ในบริเวณที่มีน้ำน้อยๆ หรือในที่ชุ่มชื้นโดยไม่มีน้ำได้เป็นเวลานาน

เนื่องจากปลาหมอมีอวัยวะพิเศษ (Labryrinth organ) ช่วยในการหายใจอยู่ในช่องเหงือกใต้ลูกตา ซึ่งสามารถรับเอาออกซิเจนที่อยู่ในอากาศมาใช้ช่วยในการหายใจโดยตรง จึงทำให้ปลาหมอสามารถอยู่ในน้ำที่ขาดออกซิเจนหรืออบนบกได้นาน ปลาหมอเมื่ออยู่บนบกจะสามารถเคลื่อนที่และปีนป่ายได้ โดยใช้หนามแหลมหลังกระพุ้งแก้มเป็นอวัยวะยึดเกาะกับพื้นเพื่อเคลื่อนที่ไปข้างหน้า ประกอบกับปลาหมอยังมีเกล็ดแข็งที่สามารถป้องกันตัวปลาในระหว่างอยู่บนบกได้เป็นเวลานานด้วย

ปลาหมอจัดเป็นปลาที่มีศักยภาพสูงทั้งการผลิตและการตลาดเพื่อการส่งออก เพราะปลาหมอสามารถเพาะเลี้ยงได้ในอัตราความหนาแน่นสูง และเจริญเติบโตในภาวะคุณสมบัติของดินและน้ำที่แปรปรวนสูงได้ สามารถอาศัยอยู่ได้ทั้งในน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำค่อนข้างเป็นกรด หรือพื้นที่ดินพรุ ดินเปรี้ยว ตลอดจนหญ้าข้าว นาทุ่ง ทั้งร้างได้ สามารถขนส่งและจำหน่ายในรูปปลาสดมีชีวิตระยะทาง

ไกลๆ ได้ อันสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันที่นิยมใช้ปลาสดมีชีวิตประกอบอาหาร นอกจากนี้ปลาทอมเป็นปลาที่ตลาดมีความต้องการสูงมากตลอดปี ทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะปลาทอมขนาด 3-5 ตัว/กิโลกรัม ตลาดต้องการมาก

รูปร่างและลักษณะทั่วไป ปลาทอมเป็นปลาน้ำจืดที่มีเกล็ดชนิดหนึ่ง มีลำตัวยาวป้อม ส่วนข้างลำตัวแบน มีความยาวประมาณ 3 เท่าของความลึกลำตัว ลำตัวมีความยาวตั้งแต่ 7-23 เซนติเมตร ลำตัวมีสีน้ำตาลเหลืองปนดำ ลักษณะสีเข้ม ส่วนท้องมีสีจางกว่าส่วนหลัง เส้นข้างลำตัวแบ่งขาดเป็น 2 ตอน บนลำตัวมีเกล็ดแบบทีนอยด์ (ctenoid) มีจำนวนเกล็ดบนเส้นข้างตัวตอนบน 14-18 เกล็ด ส่วนตอนล่างมีเกล็ดจำนวน 10-14 เกล็ด

ครีบหลัง (dorsal fin) มีก้านครีบแข็ง 17-18 ก้าน และก้านครีบอ่อน 9-10 ก้าน ครีบกัน (anal fin) มีก้านครีบแข็ง 9-10 ก้าน และก้านครีบอ่อน 10-11 ก้าน ครีบท้อง (pelvic fin) มีก้านครีบแข็ง 2 ก้าน และก้านครีบอ่อน 5 ก้าน ครีบอก (pectoral fin) มีก้านครีบอ่อน 15 ก้าน กระดูกสันหลังมี 26-28 ข้อ ตำแหน่งตั้งต้นของครีบหลัง ครีบอก และครีบท้องอยู่ในแนวเดียวกัน ครีบหางเป็นแบบกลมมนเล็กน้อย ที่บริเวณโคนครีบหางมีจุดสีดำกลมจำนวน 1 จุดหรืออาจไม่มี ถ้ามีอาจขีดจางหายไปเมื่อปลาตกใจ ส่วนด้านข้างลำตัวจะมีจุดสีน้ำตาลเข้มหรือดำเรียงกันเป็นแถบขวาง ลำตัวประมาณ 7-8 แถบ ซึ่งอาจจางหายไปได้เช่นกันเมื่อตกใจ

หัวค่อนข้างใหญ่ มีเกล็ดแข็งปกคลุม ปากอยู่ตอนปลายสุดของหัว จะงอยปากกลม สันที่ ปากมีลักษณะเฉียงขึ้นเล็กน้อย

ลักษณะทั่วไปปลาหมอ

ริมฝีปากยึดติดไม่ได้ มีฟันแหลมคม เหนือริมฝีปากบนก่อนถึงตา ทั้งสองข้างมีลักษณะเป็นหนามแหลมคม กระดูกกระดูกซี่แก้มงอพับได้ที่ปลายกระดูกกระดูกซี่แก้มมีลักษณะเป็นหนามหยักแหลมคมมาก ที่บริเวณหนามแหลมของปลายกระดูกกระดูกซี่แก้มนี้จะมีลักษณะคล้ายเนื้อเยื่อสีดำติดอยู่ทั้งสองข้าง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของปลาหมอ และส่วนล่างของกระดูกซี่แก้มมีลักษณะแบ่งแยกอิสระเป็นกระดูกแข็งสำหรับปีนป่ายเรียกว่า ichy feet

ปลาหมอเป็นปลาที่จัดอยู่ในครอบครัว (Family) Anabantidae ซึ่งลักษณะสำคัญของปลาในครอบครัวนี้คือ มีอวัยวะช่วยหายใจ (Labrynth organ) อยู่ในช่องเหงือกใต้ลูกตา โดยจะประกอบด้วยแผ่นกระดูกบาง (lamellae) จำนวนมากซ้อนทับกันอย่างไม่เป็นระเบียบคล้ายกับทางที่คดเคี้ยวถูกห่อหุ้มด้วยผนังบาง ๆ ที่เต็มไปด้วยเส้นเลือดฝอย สามารถดูดซับออกซิเจนจากอากาศขณะที่ปลา

โพลีเอทิลีนมาสูบเอาอากาศจากผิวน้ำ ออกซิเจนจะถูกขับผ่านเข้าไปในเส้นเลือดฝอยเหล่านั้น อวัยวะช่วยหายใจจะมีการพัฒนาและทำหน้าที่ในการดูดซับออกซิเจนเมื่อปลาเริ่มอายุได้ 10-20 วัน ทั้งนี้ขึ้นกับการพัฒนาการของลูกปลาเนื่องจากปริมาณอาหารที่ได้รับ ถ้าลูกปลาได้รับอาหารอย่างเพียงพอและต่อเนื่องในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมลูกปลาจะมีการพัฒนาที่เร็วกว่าปกติ ซึ่งอายุก่อนหน้านั้นปลาจะหายใจด้วยเหงือก ปลาในครอบครัวนี้ส่วนมากเหงือกจะมีบทบาทในการหายใจน้อยกว่าอวัยวะช่วยหายใจ แม้ว่าในน้ำจะมีออกซิเจนอยู่มากก็ตาม นอกจากนี้อวัยวะช่วยหายใจนี้ปลาหมอยังได้ใช้เป็นทางรับเอาออกซิเจนจากความชื้นและอากาศที่เก็บกักไว้ในโพรงนี้ให้ประทังพอใช้ได้ชั่วระยะหนึ่ง ๆ ตลอดฤดูกาลที่ขาดน้ำหรือแห้งแล้ง

แหล่งที่อยู่อาศัย Smith (1945) กล่าวว่า ปลาหมอยหรือปลาหมอยไทยพบอยู่ทั่วไปในแถบจีนตอนใต้ อินโดจีน มาเลเซีย พม่า อินเดีย ศรีลังกา ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย ไทย รวมทั้งในยุโรปและอเมริกา ต่อมา Bardach (1972) รายงานว่าปลาหมอยพบแพร่กระจายในประเทศอินเดีย ประเทศทางตะวันออกเฉียงใต้ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และทางตอนใต้ของจีน

ในประเทศไทยพบปลาหมอยอาศัยอยู่ในแหล่งน้ำจืดทั่วไปของทุกภาค ทั้งในแหล่งน้ำนิ่งและน้ำไหล เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง คู นาข้าว เป็นต้น และปลาหมอยยังสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นน้ำกร่อย ป่าจากหรือที่ลุ่มดินเค็มชายฝั่งทะเลที่น้ำมีความเค็มไม่เกิน 10 ส่วนในพัน และน้ำที่ค่อนข้างเป็นกรดจัด เช่น ป่าพรุ ตลอดจนมักฝังหรือหมกตัวอยู่ในโคลนตมได้

เป็นระยะเวลาสั้นๆ ปลาหมอจึงนับเป็นปลาที่มีความทนทานต่อสภาพแวดล้อมมาก เนื่องจากมีอวัยวะพิเศษช่วยหายใจและมีเกล็ดที่หนา แข็ง ปกคลุมทั่วตัว

นอกจากนี้ปลาหมอยังมีการอพยพแหล่งที่อยู่อาศัยในช่วงหน้าฝนจากแหล่งน้ำหนึ่งไปยังอีกแหล่งน้ำหนึ่งในบริเวณใกล้เคียง เช่น จากแหล่งน้ำต่างๆ ทุ่งนาข้าว เป็นต้น และยังพบว่าปลาหมอมีพฤติกรรมชอบวางไข่ในแหล่งน้ำตื้นโดยเฉพาะในนาข้าวในช่วงฤดูฝน จึงมักพบปลาหมอในนาข้าวจำนวนมากหลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าว

อุปนิสัย ปลาหมอเป็นปลากินเนื้อชนิดหนึ่ง ในธรรมชาติ ปลาหมอจึงเป็นผู้ล่าสัตว์น้ำที่มีขนาดเล็กกว่ากินเป็นอาหาร ได้แก่ ตัวอ่อนของแมลง ลูกปลา เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามปลาหมอสามารถกินเมล็ดข้าว เมล็ดธัญพืช ปลวก ตัวอ่อนแมลงน้ำ ตั๊กแตน กุ้งฝอย หรือลูกปลาเล็กปลาน้อยทั้งที่มีชีวิตและตายแล้วเป็นอาหารได้เช่นกัน และปลาชนิดนี้ในธรรมชาติเป็นปลาที่กินอาหารที่ผิวน้ำและกลางน้ำ ดังสุภาษิตที่ว่า “ปลาหมอตายเพราะปาก” เนื่องจากเป็นปลาที่ชอบหาเหยื่อที่บริเวณผิวน้ำ

สำหรับลูกปลาหมอหลังจากฟักออกจากไข่เป็นตัวในระยะ 3 วันแรกจะใช้อาหารในถุงอาหาร (yolk sac) เป็นอาหาร พอหลังจากถุงอาหารยุบหมดก็จะเริ่มกินอาหารพวกสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กๆ ไรแดง และลูกน้ำเป็นอาหาร จนกระทั่งฟันพัฒนาสมบูรณ์แล้วจึงสามารถกินตัวอ่อนแมลง สัตว์หน้าดิน ลูกกุ้งและลูกปลาวัยอ่อนตลอดจนฝึกให้กินอาหารสำเร็จรูปเป็นอาหารได้

อุปนิสัยการผสมพันธุ์วางไข่ของปลาหมอ คือ ตามธรรมชาติแล้วปลาหมอมักมีพฤติกรรมชอบวางไข่ในแหล่งน้ำตื้นทั่วไปโดยเฉพาะ

ในนาข้าว ในประเทศไทยปลาหมอจะมีความสมบูรณ์เพศพร้อมที่จะผสมพันธุ์วางไข่ได้เมื่อมีอายุประมาณ 5 เดือน มีขนาดความยาวประมาณ 10-15 เซนติเมตร โดยปลาหมอที่เจริญพันธุ์แล้วจะเริ่มฟอรัมรังไข่และถุงน้ำเชื้อตั้งแต่เดือนมกราคมแล้วจะค่อยๆเจริญแก่ขึ้นตามระยะเวลา และจะเริ่มวางไข่ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม แต่ปลาหมอจะมีไข่จำนวนมากในเดือนสิงหาคม ปลาหมอชอบวางไข่ในน้ำใหม่หลังฝนตกและมีอุณหภูมิต่ำกว่าปกติเล็กน้อย (27 องศาเซลเซียส)

เมื่อฝนเริ่มตกปลาหมอเพศผู้จะก่อหวอดขึ้นมา โดยสูบเอาอากาศเหนือผิวน้ำเข้าไปไว้ในปาก ทำให้อากาศในปากเป็นฟองเล็กๆ แล้วเคลือบด้วยสารคล้ายน้ำลายแล้วพ่นขึ้นสู่ผิวน้ำ ฟองอากาศนี้จะเกาะติดกันเป็นหวอด โดยทั่วไปหวอดปลาหมอมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3-4 นิ้ว และตรงกลางหวอดปลาจะพ่นฟองอากาศซ้อนกันหลายๆ ชั้นจนกระทั่งหวอดมีความสูงประมาณครึ่งนิ้วจากผิวน้ำ หลังจากปลาเพศเมียวางไข่แล้วปลาเพศผู้ก็จะฉีดน้ำเชื้อเข้าผสมทันที

ลักษณะไข่ปลาหมอเป็นประเภทไข่ลอย มีสีเหลืองใส มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 มิลลิเมตร ภายในไข่จะมีหยดน้ำมันใหญ่ (Oil globule) และหยดน้ำมันเล็ก (Oil droplets) ไข่ลอยอยู่ตามผิวน้ำ เมื่อเริ่มเป็นตัวจะเห็นไข่มีลักษณะเป็นเม็ดสีน้ำตาลเข้มขึ้น โดยไข่ปลาหมอจะใช้เวลาฟักออกเป็นตัวประมาณ 18-20 ชั่วโมง ในอุณหภูมิ 20-30 องศาเซลเซียส สำหรับปริมาณไข่จะมีความสัมพันธ์แบบเส้นตรงกับน้ำหนักปลา กล่าวคือ ปลาที่มีน้ำหนักมากจะมีจำนวนไข่มาก

บทที่ 2

การเพาะพันธุ์ปลาหมอ

แต่เดิมนั้นการเพาะเลี้ยงปลาหมอยังไม่แพร่หลายมากนัก เนื่องจากเป็นปลาที่พบทั่วไปในแหล่งน้ำและในบ่อปลาเมื่อวิดจับปลาเกือบทุกครั้ง แต่ในปัจจุบันจำนวนปลาหมอที่จับได้จากแหล่งน้ำธรรมชาติมีความไม่แน่นอนและมีแนวโน้มที่ลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากแหล่งที่อยู่อาศัยของปลาเสื่อมโทรมเนื่องจากฝีมือมนุษย์ ทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป แหล่งต้นน้ำลำธารถูกทำลาย ประกอบกับจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ความต้องการปลาหมอก็ก็นับว่าสูงขึ้นด้วย ทำให้ปริมาณปลาหมอในแหล่งน้ำธรรมชาติมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงมีผู้สนใจหันมาเลี้ยงปลาหมอกันมากขึ้น เพื่อเพิ่มผลผลิตปลาหมอให้เพียงพอต่อความต้องการของประชากร

เมื่อมีการเลี้ยงปลาหมอกันมากขึ้นจึงทำให้เกิดปัญหากับผู้เลี้ยงในด้านลูกพันธุ์ปลาที่จะนำมาเลี้ยง เนื่องจากพันธุ์ปลาหมอหาซื้อค่อนข้างยาก ส่วนใหญ่จะเป็นพันธุ์ที่เกิดขึ้นเองในบ่อเลี้ยงปลา และจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ทำให้ลูกปลามีปริมาณที่ไม่แน่นอน มีขนาดแตกต่างกัน ทำให้เกิดปัญหาแก่เกษตรกรในด้านการเลี้ยงในระยะแรก เนื่องจากการเจริญเติบโตของปลาไม่สม่ำเสมอ เป็นเหตุให้ปลากินกันเอง และที่สำคัญคือลูกปลาที่รวบรวมได้มีแนวโน้มที่ลดลงมาก ไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาหมอ เพราะฉะนั้นการเพาะพันธุ์ปลาหมอเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้

ความแตกต่างระหว่างเพศ การแยกเพศถือเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับการเพาะพันธุ์ปลาหมอ คือ หลังจากรวบรวมปลาหมอที่จะนำมาใช้เป็นพ่อแม่พันธุ์ได้แล้ว ก่อนที่จะนำไปทำการเพาะพันธุ์ได้นั้นจะต้องแยกเพศของปลาเสียก่อนว่าเป็นปลาตัวผู้หรือตัวเมีย เพราะรูปร่างลักษณะภายนอกโดยทั่วไปของปลาหมอเพศผู้กับเพศเมียคล้ายกันมาก แต่จะมีลักษณะแตกต่างกันที่สังเกตได้ง่ายและชัดเจนคือ ปลาหมอเพศเมียจะมีขนาดใหญ่และน้ำหนักมากกว่าเพศผู้อย่างชัดเจนเมื่อมีขนาดความยาวเท่ากัน ปลาหมอเพศผู้จะมีลักษณะลำตัวยาวเรียวกว่าเพศเมีย และปลาหมอเพศเมียจะมีความลึกของลำตัวมากกว่าเพศผู้เมื่อมีขนาดความยาวเท่ากัน

นอกจากนี้ยังมีลักษณะความแตกต่างระหว่างเพศของปลาหมอที่สังเกตได้ง่ายอีกประการหนึ่งคือ ในช่วงฤดูวางไข่ปลาหมอเพศเมียจะมีส่วนท้องอูมเป่ง ส่วนปลาเพศผู้ส่วนท้องจะเป็นปกติ โคนหางของปลาเพศเมียนานกว่าเพศผู้ รังไข่และถุงน้ำเชื้อมีลักษณะยาวอยู่เป็นคู่ โดยรังไข่ที่เริ่มพัฒนาจะเป็นสีชมพูแก่และมีเม็ดไข่เป็นจุดสีขาวนวลเกิดขึ้นเล็กน้อย ต่อมาก็จะเพิ่มจำนวนมากขึ้น รังไข่ที่แก่จะมีไข่สีเหลืองและแยกออกเป็น 2 พูซึ่งอยู่เต็มบริเวณช่องท้อง และรังไข่ที่แก่จัดจะมองเห็นเส้นเลือดฝอยที่ผนังรังไข่ได้ชัดเจน ส่วนถุงน้ำเชื้อในระยะแรกจะมีสีชมพูใส ต่อมาเมื่อพัฒนาสมบูรณ์จะมีลักษณะสีขาวขุ่นและแยกออกเป็น 2 สายซึ่งติดกับบริเวณเนื้อเยื่อในช่องท้อง

การคัดเลือกและเลี้ยงดูพ่อแม่พันธุ์ เนื่องจากสิ่งสำคัญในการเพาะพันธุ์ปลาให้ประสบความสำเร็จคือ การจัดการพ่อแม่พันธุ์ปลาให้สมบูรณ์เพศพร้อมที่จะผสมพันธุ์วางไข่ โดยเริ่มต้น

ISBN 974-94586-8-0

9 789749 458686

ราคา 75 บาท